

s ezek életével, a magyar nyelvbe való beilleszkedésükkel, magyaros továbbképzésükkel is foglalkozik. Néhány német, orosz, cigány és ismeretlen eredetű idegen ragadványnevet is talált gyűjtött anyagában, amelyeket alapos vizsgálat alá is vesz itt.

A kötetet számos táblázat, irodalomjegyzék, román és angol nyelvű összefoglaló teszi teljessé.

Ilyen hatalmas mennyiségű anyagot ennyire sokoldalú vizsgálatnak még senki sem vetett alá a magyar ragadványnevek kutatásában. Ezzel nemcsak egy vidék neveinek sokoldalú sokoldalú bemutatását kaptuk, hanem mintát és mércét is a további ragadványnév-vizsgálathoz, amelytől a jövő kutatóinak ugyan el lehet térni, de figyelmen kívül hagyni semmiképpen sem szabad.

HAJDU MIHÁLY

A. Ch. KANELIS — W. BAUER: Die Volksnamen der Vögel Griechenlands. Athén, 1973. 101 p.

Az ügyesen összeállított kézikönyv célja, hogy a tudományos latin madárnevekhez biztosítsa a megfelelő görög neveket, elsősorban az ornitológusok, de a nagyközönség számára is.

A könyv ismertetését azért tartom szükségesnek, mert két szempontból is figyelmet érdemel. Először is igen nagy az érdeklődés hazánkban a jövevényszó kutatás, a tükörszavak és kifejezések nyomán keletkezett köznevek iránt, s e kutatásokból különböző és különféle megállapításokat vonnak le. Másrészt — évek óta figyelem — a magyar madárnevek iránt is jelentkezik érdeklődés, sőt tudomásum szerint ilyen földolgozás készülóban is van. Talán fölkeltem iránta az érdeklődést, s elősegítem megjelenését, ami igen kívánatos lenne. A szerzők az előszóban elég bőven foglalkoznak a madárnevadás kérdésével, s rámutatnak arra, hogy ez egyidős az emberiséggel, s elsősorban a táplálkozásukban jelentős madaraknak adtak nevet. Arisztotelesznél mintegy 150 madárnév szerepel (*Historia Naturalis*), azonban biztonsággal ma már nem mindegyiket tudjuk

azonosítani a mai tudományos nevekkal. A Linné Károly bevezette kettős latin tudományos elnevezés teremtett rendet az élővilág nevei között, aminek óriási nemzetközi gyakorlati haszna van.

A tájnyelvi madárnevek, amelyeket a nép használ a madár hangjára és külsejére, tartózkodási helyére, magatartására utalnak. Tehát a tudományos elnevezések mellett helyenként változó, nyelvjárási elnevezések élnek. Megállapítják a szerzők, hogy ezek a tájnyelvi elnevezések nem alapulnak olyan finom megkülönböztetéseken, mint a tudományos meghatározások. Így gyakran előfordul, hogy azonos nevet visel két vagy több faj is. Azok a madarak, amelyek a tavaszt hozzák a „fecskék”. Görögországban azonban ötféle fecske él, de senki sem tesz köztük különbséget, nevük azonos. Azok a madarak, amelyek az érkező hajókat fogadják, vagy a halászokra várnak, hogy hálójuk kihúzásakor kivegyék részüket a zsákmányból „sirályok”. Görögországban azonban 13 fajta sirály él. Máskor két- vagy háromféle madarat is azonos névvel illetnek. Például a szürkegém (*Ardea cinerea*), nagykócsag (*Egretta alba*) és a jégmadár (*Alcedo atthis*) stb. a görögben egyaránt „halevó” néven ismert. Ugyanakkor az azonos madarat is vidékenként másként nevezik. Például a gyurgyóka (*Merops apiaster*) neve más Maniban, Közép-Görögországban és Thesszáliában. (Az utóbbi két helyen a madár lágy, bugyborékoló „pu-purr, gyur-gyurr”-szerű, más madáréval össze nem téveszthető hangjával van vonatkozásban — hasonlóan a magyar elnevezéshez.) Számunkra tulajdonképpen ez a jelentősége: hazánk és Görögország madárvilágának neveit összevetve szembetűnnek a hangutánzó nevek, s vizsgálatauk könnyebb lesz.

A szerzőket ugyanaz a szempont vezette, mint nálunk a botanikusokat: minden faj kapjon anyanyelven is „szabatos” nevet. Ennek érdekében, ha egy neve volt valamely fajnak, ezt megtartották. Ha több neve volt a különböző tájnyelvekben, akkor az irodalomban leggyakrabban használtat emelték ki, míg ha tájnyelvi nevet nem találtak, akkor megkülönböztető jelzővel igyekeztek kialakítani. Végző esetben a latin tudományos, angol, francia, német, spanyol vagy olasz nyelvi nevet igyekeztek fölhasználni. A görög nyelvnek megfelelően két esetleg három szóból összetett neveket is alkottak. A népi nevek közül a jellemzőket foglalták le valamely testrészt színe, testnagyság,

különleges jel, a madár élettére, elterjedési területe, élelme vagy hangja nyomán. Rövid, tetszetős és jellemző neveket kíséreltek meg alkotni, elsősorban olyanokat, amelyek a nép nyelvérzékével nincsenek ellentétben. Amikor lehetséges volt, más nyelvek analógiáit is megfigyelték a névadáskor. A félreértések elkerülése céljából nem használtak több fajt is fedő népi neveket.

A szerzők javasolják, hogy az állatvilág más osztályaiban is vizsgálják meg az elnevezéseket, és a népnyelvből merítve egészít-
sék ki azokat. Hazai körülményeink között is szükségét érezzük ennek. Nagyon gyakori — talán a növényteni elnevezésekben még inkább — hogy nyakatekert, magyartalan, sok esetben hibás nyelvújítási nevekkal dolgozunk, s nem egy esetben előfordult, hogy a helyes magyar tájnyelvi nevet „helyreigazítva” mesterkéltre rontottuk.

A könyv névjegyzéke a latin név mellett az angol, francia és német név után a javasolt görög nevet tartalmazza. Ad egy latin szinoníma névjegyzéket, majd az összesítő jegyzék neveit nyelvenként betűrendbe szedve hozza. A könyvet számos — elsősorban antik — madarábrázolás képe díszíti.

REUTER CAMILLO

Namenkundliche Informationen Nr. 30—35.

A NÉ 1. számában részletesen ismertettem az NDK névtudományi folyóiratának 29. számát. Azóta a folyóirat a 35. számnál tart. Szerkesztésében, fülépítésében nem történt változás, legfőljebb azt említhetem meg, hogy a 33. számtól kezdve vastagabb fehér papírból való fedőlapot kapott. Az egyes számok részletes ismertetése helyett csak az első rovatban megjelenő tanulmányokat és tudósításokat sorolom föl. A folyóirat nagyobb részét ezek jelentik.

30. szám. 1977. május

H. NAUMANN: Keresztnévek — becenevek — ragadványnevek.
II. rész; Th. ANDERSSON: Régi európai víznevek az északi nyelv-